

Socialdepartementet

Bemyndigande att underteckna en överenskommelse om vissa ersättningar inom folkhälsoområdet

1 bilaga

Regeringens beslut

Regeringen bemyndigar socialministern eller den han sätter i sitt ställe att underteckna en överenskommelse, i huvudsaklig överensstämmelse med *bilagan*, mellan regeringen och Sveriges Kommuner och Landsting om vissa ersättningar inom folkhälsoområdet för år 2012, under förutsättningar att riksdagen beslutar i enlighet med regeringens förslag i budgetproposition för år 2012, utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg anslag, 2:8, Insatser mot hiv/aids och andra smittsamma sjukdomar, ap 1.

Ärendet

I budgetpropositionen för 2012 föreslog regeringen att riksdagen ska besluta att avsätta 145 502 000 kronor till anslag 2:8, Insatser mot hiv/aids och andra smittsamma sjukdomar. Merparten av dessa medel bör användas till att betala ut vissa statsbidrag i enlighet med en överenskommelse mellan staten och Sveriges Kommuner och Landsting om vissa ersättningar inom folkhälsoområdet.

Utdrag till

Statsrådsberedningen
Finansdepartementet
Socialutskottet
Smittskyddsinstitutet
Sveriges Kommuner och Landsting

Överenskommelse mellan staten och Sveriges Kommuner och Landsting om vissa ersättningar inom folkhälsoområdet för år 2012

Bakgrund

Riksdagen har sedan budgetåret 1986/87 årligen anvisat särskilda medel för insatser mot hiv/aids. För år 2012 har regeringen i budgetpropositionen (prop. 2011/12:1) föreslagit att anslaget 2:8 Insatser mot hiv/aids och andra smittsamma sjukdomar under utgiftsområde 9 ska uppgå till 145 502 000 kronor. Merparten av detta anslag är avsett för att betala ut vissa statsbidrag i enlighet med en överenskommelse mellan staten och Sveriges Kommuner och Landsting om vissa ersättningar inom folkhälsoområdet. Staten och Sveriges Kommuner och Landsting har sedan 2006 årligen slutit sådana överenskommelser. En grund för överenskommelsen är den nationella strategin och regionala planer mot hiv/aids och andra smittsamma sjukdomar.

Smittskyddsinstitutet har redovisat (dnr S2011/5515/FS) de uppdrag som myndigheten fick med anledning av överenskommelsen mellan staten och Sveriges Kommuner och Landsting om vissa ersättningar inom folkhälsoområdet för år 2011.

Övergripande utgångspunkter

- Överenskommelsen ligger på en övergripande principiell och strategisk nivå och är inriktad på att identifiera angelägna utvecklingsbehov och andra insatser som kan bidra till att det övergripande målet och de tre delmålen avseende hiv/aids och andra sexuellt överförbara och blodburna sjukdomar uppfylls.
- Perspektivet för överenskommelsen är treårigt. År 2012 är det tredje året i en treårsperiod. Inför varje treårsperiod fastställer parterna vilka övergripande prioriteringar och villkor som ska gälla för bidraget de kommande tre åren. En omprövning av övergripande prioriteringar och villkor på överenskommelsen kommer att ske inför varje ny treårsperiod.
- Prioriteringarna ska styras av de utvecklingsbehov som gemensamt identifieras utifrån eventuella förändringar i den epidemiologiska situationen samt utifrån de resultat som uppföljning och utvärdering av befintliga insatser visar.
- Överenskommelsen för år 2012 mellan staten och Sveriges Kommuner och Landsting omfattar 95 000 000 kronor.
- Överenskommelsen omfattar stimulansåtgärder samt stöd till viss verksamhet av riksintresse och stöd till viss verksamhet till nytta för flera regionala huvudmän. Statsbidragets inriktning bör komplettera de olika huvudmännens satsningar inom ordinarie verksamhet. Överenskommelsen utgår från ansvarsfördelningen enligt gällande lagar och bestämmelser som styr den ordinarie verksamheten.
- De aktörer som kan få del av det statsbidrag som fördelas enligt överenskommelsen är landsting och kommuner. Huvudmännen samordnar och prioriterar ansökningarna samt fördelar statsbidragen inom egen verksamhet och till ideella organisationer på regional och lokal nivå.
- De verksamheter som utifrån överenskommelsen kan vara aktuella för statsbidrag ska vara förankrade i huvudmännens ordinarie verksamhet. Detta ska säkerställas genom tydliga riktlinjer, dels för hur beskrivningen av verksamheten ska genomföras och dels för utformningen av ansökningsförfarandet.

- Statsbidraget ska även bidra till utvecklandet av en samverkansmodell för kommunikationsinsatser. Syftet med modellen är att stödja huvudmännens kommunikationsinsatser som genomförs med medel från statsbidraget.
- Regionalt och lokalt samråd och samverkan ska stimuleras.

Utvecklingsområde A – Verksamheter av riksintresse

Inriktning

Parterna är överens om att vissa verksamheter som bedrivs i storstadsregionerna för att motverka hiv/aids och andra sexuellt överförbara och blodburna sjukdomar kan anses vara av riksintresse, det vill säga att de har stor betydelse för smittskyddet som helhet i riket. Den verksamhet som är av riksintresse för smittskyddet i landet ska därför kunna komma i fråga för statsbidrag enligt överenskommelsen. Med riksintresse menas här verksamhet som kan anses ha kunskapsgenererande effekt till nytta för hela landet, eller som vidtar förebyggande, vårdande eller stödjande åtgärder och som riktar sig till individer och grupper i hela landet.

Parterna är vidare överens om att det inom ramen för överenskommelsen är angeläget att stödja:

- insatser för barn som är hivsmittade eller barn med anknytning till personer som är hivsmittade, respektive
- regionala och lokala ideella organisationer som bedriver verksamhet av riksintresse.

Parterna är överens om att under den kommande treårsperioden avsätta medel inom överenskommelsen för vissa verksamheter av riksintresse som bedrivs i Stockholms kommun, Stockholms läns landsting, Göteborgs kommun, Västra Götalands läns landsting, Malmö kommun samt Skåne läns landsting. Statsbidrag kan utgå till verksamhet av riksintresse som bedrivs av huvudmännen i egen regi eller i form av bidrag från huvudmännen till ideella organisationer eller liknande.

Fördelning av statsbidrag

Under år 2012 avsätts 45 000 000 kronor till statsbidrag till verksamheter av riksintresse.

I 2009 års överenskommelse om vissa ersättningar inom folkhälsoområdet konstaterade parterna att det finns behov av att utveckla en fördelningsnyckel som på ett transparent sätt gör det möjligt att följa utvecklingen i storstadsregionerna över tid och som kan ligga till grund för fördelning av denna del av statsbidraget. En sådan fördelningsnyckel bestående av 17 variabler har på regeringens uppdrag utvecklats av Socialstyrelsen i samarbete med företrädare för berörda huvudmän.

Utifrån fördelningsnyckeln sker omfördelning av statsbidraget enligt följande:

- fördelningen av statsbidraget mellan de tre storstadsregionerna, samt
- fördelningen av statsbidraget mellan landstinget och berörd kommun inom respektive storstadsregion.

Utvecklingsområde B – Kunskap och kommunikation

Fortsatt utveckling av regionala kunskapsnätverk

Samarbete mellan olika huvudmän för kunskapsuppbyggnad och kunskapsförmedling mellan inblandade aktörer är grundläggande för ett framgångsrikt förebyggande arbete. Frågor som olika huvudmän kan ha behov att samarbeta kring kan röra utveckling av verksamheter, genomförande, uppföljning och utvärdering samt rapportering av olika insatser.

Kunskapsnätverk har formats utifrån de förutsättningar och behov som föreligger inom respektive region. Dessa regionala kunskapsnätverk befinner sig i olika utvecklingsfaser. Under den innevarande treårsperioden kommer medel att avsättas för fortsatt utveckling av regionala kunskapsnätverk med utgångspunkt från regionens behov av:

- stöd och samordning för kunskapsuppbyggnad, utveckling av utbildningsmaterial, datainsamling, uppföljning och utvärdering samt kunskapsåterföring rörande primärprevention inom hiv/aids och andra sexuellt överförbara och blodburna sjukdomar,
- stöd och samordning för att säkerställa en god kunskapsnivå hos alla huvudmän rörande bemötandefrågor av personer som lever med hivinfektion,
- forskning och utveckling inom området genom relevant forskningsanknytning (folkhälsovetenskap, samhällsmedicin och relevanta medicinska specialiteter) och samverkan med vetenskaplig expertis, samt
- tvärssektoriell och tvärvetenskaplig samverkan i det förebyggande arbetet.

Genomförande av kommunikationsinsatser av betydelse för mer än en huvudman

Parterna är överens om att kommunikationsinsatser av betydelse för mer än en huvudman ska prioriteras inom ramen för överenskommelsen under den innevarande treårsperioden. Syftet är att utveckla de befintliga regionala kunskapsnätverken så att de, tillsammans med de insatser som i övrigt genomförs inom ramen för anslaget 2.8 inom utgiftsområde 9 och huvudmännens övriga kommunikationsinsatser, kan bidra till genomförandet av den nationella kommunikationsstrategin som Socialstyrelsen antog i december 2008.

Inom ramen för den nationella kommunikationsstrategin har det definierats ett behov av samlade informationsinsatser. De regionala insatserna bör, för att få effekt, komplettera och förstärka de nationella informationsinsatserna. Detta är ett arbete som behöver utvecklas av Smittskyddsinstitutet i nära samarbete med företrädare för regionala och lokala huvudmän. Det är viktigt att i detta arbete beakta de regionala och lokala huvudmännens nuvarande ansvar för kommunikationsinsatser och att ta tillvara den upparbetade kunskapen inom området.

Parterna är överens om att under den innevarande treårsperioden avsätta medel för att stödja utvecklandet av en samverkansmodell för kommunikationsinsatser. Syftet med modellen är att stödja huvudmännens kommunikationsinsatser som genomförs med medel från statsbidraget. En arbetsgrupp som tillsätts med representanter från samtliga kunskapsnätverk ska tillsammans med Smittskyddsinstitutet arbeta med att utveckla samverkansmodellen. Staten och Sveriges Kommuner och Landsting ska inför nästa treårsperiod ta ställning till modellen. Inriktningen är att år 2013 ska regionala kunskapsnätverk ha förutsättningar att bidra till att genomföra den nationella kommunikationsstrategin.

Fördelning av statsbidrag

Parterna är överens om att under innevarande treårsperiod avsätta 5 000 000 kronor per år inom ramen för överenskommelsen för fortsatt utveckling av de regionala kunskapsnätverken.

Under år 2012 avsätts 2 000 000 kronor för att ge de regionala kunskapsnätverken möjlighet att påbörja genomförandet av kommunikationsinsatser av betydelse för mer än en huvudman genom insatser inom följande områden:

- framtagande och produktion av ett samlat material som svarar mot regionala behov och som sker i linje med de nationella informationsinsatserna, samt
- göra redan befintliga regionala insatser av nationellt intresse tillgängliga för hela landet.

Ansökan om statsbidrag i enlighet med de olika delarna inom utvecklingsområde B får ske samlat för år 2012.

Utvecklingsområde C – Tidsbegränsade satsningar på gemensamt identifierade utvecklingsbehov

Övergripande inriktning

Parterna är överens om att under den pågående treårsperioden avsätta medel för tidsbegränsade satsningar på gemensamt identifierade utvecklingsbehov. Dessa statsbidrag kan sökas av samtliga landsting och kommuner. Statsbidrag kan utgå till tidsbegränsade satsningar som bedrivs i huvudmännens regi eller till tidsbegränsade satsningar som bedrivs av andra aktörer med stöd från huvudmännen.

Parterna har under den innevarande treårsperioden fördelat statsbidraget enligt rullande treårsprioriteringar. I 2010 års överenskommelse angavs att insatser riktade till män som har sex med män respektive unga och unga vuxna ska vara prioriteringar för åren 2010–2012.

I 2011 års överenskommelse angavs att insatserna riktade till migranter och andra riskutsatta grupper med utländsk bakgrund, och insatser för att motverka stigmatisering och diskriminering av personer som lever med hiv/aids samt för att förbättra det psykosociala stödet till hivpositiva och deras närstående ska vara prioriteringar för åren 2012–2014.

I 2012 års överenskommelse är parterna överens om att avsätta medel inom de områden som Smittskyddsinstitutet har lämnat som förslag i enlighet med det uppdrag som parterna gav Smittskyddsinstitutet i 2011 års överenskommelse.

Treårsprioriteringarna

Prioriteringar för åren 2012–2014

Parterna är överens om att årligen under perioden 2012–2014 avsätta medel för tidsbegränsade satsningar för projekt inom följande prioriterade områden.

Insatser riktade till personer med injektionsmissbruk, personer som köper och säljer sex samt utlandsresenärer.

Statsbidrag inom dessa områden kan beviljas i högst tre år (under förutsättning att riksdagen beslutar om budgeten i enlighet med kommande överenskommelser). Projekt som syftar till att utveckla nya metoder inom områdena bör prioriteras vid fördelningen av statsbidraget.

Följande parametrar ska vara vägledande för fördelningen av medel:

- projekt som syftar till att utveckla nya metoder inom områdena och

- fördelningen och förändringar av förekomsten av hiv/aids och andra smittsamma sjukdomar i de definierade riskgrupperna.

Fördelning av statsbidrag

Under år 2012 avsätts 43 000 000 kronor för tidsbegränsade satsningar på gemensamt identifierade utvecklingsbehov. Respektive treårsprioritering erhåller en tredjedel av statsbidraget

Genomförande m.m.

Ideella organisationer

De insatser som ideella organisationer bidrar med i arbetet för att motverka hiv/aids och andra sexuellt överförbara och blodburna sjukdomar är av stor betydelse. Inom ramen för överenskommelsen är det landsting och kommuner som har till uppgift att samordna och prioritera ansökningarna samt fördela statsbidragen inom egen verksamhet eller till ideella organisationer på regional och lokal nivå. Statsbidraget är avsett för förebyggande åtgärder riktade mot hiv/aids och andra sexuellt överförbara och blodburna sjukdomar och bör inte, även om det kan innebära konsekvenser för vissa ideella organisationer, finansiera annan ordinarie verksamhet. För ideella organisationer innebär detta att enbart verksamhets- och projektbidrag kan utgå. Till en del kan sådana verksamhets- och projektbidrag inkludera vissa omkostnader för lokaler och personal finansieras inom ramen för överenskommelsen. Bidrag som är att betrakta som organisationsbidrag kan däremot ej förekomma inom ramen för överenskommelsen. Organisationsbidrag till ideella organisationer kan dock beslutas av kommuner och landsting i särskild ordning.

Det är vidare av vikt att de lokala och regionala huvudmännen tar ansvar för att bidraget till ideella organisationer kompletterar huvudmännens verksamhet. Parterna vill stimulera de lokala och regionala huvudmännen att agera samordnat i förhållande till de ideella organisationerna inom sitt område. Ansökningar som ger uttryck för ett samordnat arbetssätt mellan flera huvudmän eller ideella organisationer, till exempel genom ett gemensamt ansökningsförfarande, bör ges företräde.

Ansökningar och andra administrativa frågor

Ansökan om statsbidrag görs enligt de anvisningar som Smittskyddsinstitutet anger. Den övergripande beskrivningen i ansökan ska redogöra för:

- hur den föreslagna verksamheten relaterar till delmålen och det övergripande målet för den nationella hivpolitiken,
- vilka grupper och målområden som omfattas av den föreslagna verksamheten,
- hur verksamheten relaterar till vad huvudmännen i övrigt gör inom området, samt
- hur satsningar på gemensamt identifierade utvecklingsbehov långsiktigt ska bevaras eller utvecklas.

För områdena verksamhet av riksintresse, kunskap och kommunikation gjordes en ansökan för år 2010, dvs. det första året på innevarande treårsperiod. Denna ansökan fick omfatta upp till tre år. Under åren 2011 och 2012 görs uppdateringar eller kompletteringar av ansökningarna.

För området tidsbegränsade satsningar, treårsprioriteringar, görs en ansökan första året för varje påbörjad treårsperiod. Denna ansökan får omfatta upp till tre år. Under de följande åren görs uppdateringar eller kompletteringar av ansökningarna.

Smittskyddsinstitutet beslutar om vilka ansökningar inom respektive område ovan som ska beviljas medel inom den ram som avsatts i överenskommelsen.

Om ansökningar som motsvarar de medel som anges i överenskommelsen ej inkommit till Smittskyddsinstitutet vid ansökningstillfället alternativt efter begäran om kompletteringar av ansökan ej bedömts ha tillräcklig kvalitet får Smittskyddsinstitutet besluta att utnyttja dessa medel till andra utvecklingsområden som anges i överenskommelsen. Smittskyddsinstitutet ska i dessa fall främst utnyttja medlen till insatser inom ramen för de tidsbegränsade satsningarna på gemensamt identifierade utvecklingsbehov.

Uppföljning och utvärdering

Regelbunden och systematisk uppföljning och analys av de verksamheter som finansieras inom ramen för överenskommelsen är grundläggande för att insatserna ska kunna bidra till att uppfylla det övergripande målet och de tre delmålen i den nationella hivpolitiken avseende hiv/aids och andra sexuellt överförbara och blodburna sjukdomar.

Uppföljning av de verksamheter som har fått statsbidrag genom överenskommelsen inom samtliga områdena ska göras. Utgångspunkten bör vara att samtliga projekt eller annan verksamhet som erhåller statsbidrag enligt överenskommelsen ska bli föremål för en extern utvärdering vart tredje år. För tidsbegränsade projekt som löper under period om två år eller kortare genomförs utvärderingen i samband med att projektet slutförs.

Av det sökta statsbidraget ska högst fem procent avse uppföljning av verksamheten. Uppföljningen ska göras i enlighet med de anvisningar som tas fram av Smittskyddsinstitutet i samråd med Sveriges Kommuner och Landsting. Anvisningarna bör ta hänsyn till att förutsättningarna för uppföljning är beroende av verksamhetens karaktär och omfattningen av statsbidraget.

Smittskyddsinstitutet ansvarar för att ta fram och genomföra en samlad strategi för uppföljning och utvärdering för att en regelbunden och systematisk uppföljning och analys av hela området ska kunna genomföras. Smittskyddsinstitutet ska tillse att metoderna för uppföljning och utvärdering utformas så att de samtidigt tillgodoser kravet på nationell jämförbarhet och kravet på att de lätt går att använda i huvudmännens löpande verksamhet. Uppföljningen av genomförd verksamhet ska även återkoppla till huvudmännens ansökningar av medel.

Vidare utredningsbehov

Behov av utvärderingar inför nästa treårsperiod

Parterna är överens om att följande områden behöver ses över inför nästa treårsperiod:

- *framtagande av underlag inför kommande treårsperiod*

Smittskyddsinstitutet bör ges i uppdrag att inför kommande treårsperiod göra en samlad utvärdering av de insatser som vidtas inom ramen för överenskommelsen och lämna förslag till ny inriktning för den kommande treårsperioden.

- *utvärdering av satsningen på kunskapsuppbyggnad och kunskapsförmedling*

Inför kommande treårsperiod bör Smittskyddsinstitutet få i uppdrag att genomföra en utvärdering av satsningen på kunskapsuppbyggnad och kunskapsförmedling inom och mellan huvudmännen.

- *plan för fortsatt genomförande av den nationella kommunikationsstrategin*

Inför kommande treårsperiod bör Smittskyddsinstitutet få i uppdrag att tillsammans med representanter från samtliga kunskapsnätverk införa en samverkansmodell för kommunikationsinsatser. Inriktningen är att år 2013 ska regionala kunskapsnätverk ha förutsättningar att i samverkan genomföra den nationella kommunikationsstrategin.

För de tre ovanstående områdena ska arbetet ske i samverkan med Sveriges Kommuner och Landsting.

- *införandet av fördelningsnyckeln*

Inför kommande treårsperiod bör Smittskyddsinstitutet få i uppdrag att i samarbete med Sveriges Kommuner och Landsting och företrädare för berörda huvudmän följa konsekvenserna av införandet av fördelningsnyckeln och se över konstruktionen av fördelningsnyckeln.

Villkor för och godkännande av överenskommelsen

Överenskommelsen blir giltig under förutsättning att riksdagen beslutar i enlighet med regeringens förslag i budgetpropositionen för år 2012, utgiftsområde 9, anslag 2:8.

För staten genom Socialdepartementet
Stockholm den oktober 2011

För Sveriges Kommuner och Landsting
Stockholm den oktober 2011

Karin Johansson
statssekreterare

Håkan Sörman
verkställande direktör